

ВІДГУК

офіційного опонента Яценко Ліани Вікторівни,
кандидата педагогічних наук, доцента на дисертаційну роботу
Дудник Наталії Аркадіївни
**«Економічне виховання старших дошкільників у взаємодії дошкільного
навчального закладу і сім'ї»,**
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність теми дисертаційного дослідження Дудник Наталії Аркадіївни. не викликає заперечень, оскільки вона обумовлена значними змінами в різних формах життєдіяльності людини, які істотним чином стосуються й економічної сфери. За таких обставин актуальності набуває проблема економічного виховання дітей дошкільного віку у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї.

Процес економічного виховання молодого покоління в різних аспектах досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці: А. Аменд (A. Amend), Б. Данруд (B. Dunrud), Е. Гамільтон (A. Hamilton), Л. Голуб, М. Грищенко, О. Козлова, Л. Пономарьов, В. Попов, І. Сасова, Н. Селіванова, М. Стельмашук, В. Чічканов, А. Шатова та інші.

Дудник Наталія Аркадіївна продовжує серію таких досліджень, вказуючи на важливість у економічному вихованні дитини сім'ї і навчального закладу, від характеру відносин між якими значною мірою залежить ефективність цього процесу. Слід зазначити, що ця проблема є актуальною у старшому дошкільному віці, оскільки у дітей складається узагальнений образ себе як суб'єкта економічної діяльності членів родини, групи дошкільного навчального закладу, взаємозбагачуються стосунки з іншими людьми, формуються економічна вихованість, цінності соціального світу (бережливе ставлення до природних ресурсів, речей, побуту, продуктів праці людей) тощо.

Варто зазначити, що дослідження Дудник Наталії Аркадіївни є складовою науково-дослідної теми кафедри теорії та методик дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла

Тичини «Психолого-педагогічний супровід формування життєвої компетенції дітей дошкільного та шкільного віку» (державний реєстраційний номер 0112U000176).

Тема дисертації затверджено вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 5 від 25.02.2011 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 4 від 26.04.2011 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Заслуговує на увагу багатоаспектність дослідження, що охоплює різні бачення проблеми, аналіз сучасного її стану. У дисертаційному дослідженні Дудник Наталія Аркадіївна робить спробу вирішити суперечності між: об'єктивною потребою суспільства в суб'єктах економічної діяльності з високим рівнем економічної культури та недостатньо розробленою теорією і методикою її виховання у дітей старшого дошкільного віку; сучасними вимогами до економічної освіти дітей дошкільного віку та усталеністю традиційних методик дошкільної освіти і недостатньою науково-методичною розробленістю процесу економічного виховання дітей старшого дошкільного віку; наявністю значних потенційних можливостей взаємодії сімейного та суспільного виховання для економічного виховання дітей та недостатньою готовністю суб'єктів виховання.

Вдалою є структура дисертації, яка логічно й ґрунтовно відображає задум і концепцію дослідження.

Дисертанткою чітко визначений науковий апарат дослідження – об'єкт, предмет, мета, окреслено методи дослідження, розкрито його наукову новизну та практичне значення, особистий внесок автора, впровадження та апробацію результатів дослідження.

Дисертантка ставить за мету – на основі теоретичного обґрунтування досліджуваної проблеми і вивчення виховної практики дошкільних установ

визначити та експериментально перевірити педагогічні умови економічного виховання старших дошкільників у взаємодії дошкільного навчального

Відповідно до поставленої мети, логічно та послідовно побудовано структуру дисертації: вступ, розділи, висновки, додатки, список використаних джерел.

На основі аналізу наукової психолого-педагогічної літератури авторкою уточнено сутність та структуру понять «економічне виховання старших дошкільників» (цілеспрямований процес засвоєння дітьми економічних уявлень, елементарних економічних понять, категорій та формування перших навичок рольової поведінки, яка у доступній формі відображає економічні відносини дорослих) та «взаємодія дошкільного навчального закладу з сім'єю в економічному вихованні дошкільників» (спільна діяльність відповідальних дорослих, спрямована на введення дітей в економічний простір для засвоєння доступних їхньому віку елементарних економічних понять, формування моральних почуттів і морально-економічних якостей, необхідних для успішної економічної діяльності, розвитку інтересу до економічної сфери життя, формування навичок економічної поведінки та набуття первинного досвіду елементарних економічних відносин); встановлено основні структурні компоненти вихованості дошкільників: когнітивний, оцінювальний, діяльнісний з відповідними показниками.

Як наслідок визначених критеріїв та показників схарактеризовано три рівні економічної вихованості дітей старшого дошкільного віку: достатній, середній і низький.

Ґрунтуючись на останніх, Наталія Аркадіївна добирає відповідний діагностичний інструментарій для визначення рівнів економічної вихованості дітей старшого дошкільного віку, серед яких: бліц-опитувальник, спостереження за дітьми, за різними видами діяльності дітей та їх аналіз; створення уявних і реальних проблемних ситуацій, аналіз та розв'язання ігрових завдань, практичні завдання; аналіз результатів продуктивної

діяльності дітей, індивідуальні бесіди; кількісна і якісна обробка результатів.

Діагностичний інструментарій, який застосовувався на констатувальному етапі експерименту, забезпечив одержання вірогідних результатів щодо рівнів економічної вихованості у дітей старшого дошкільного віку, що дало змогу з'ясувати недоліки, що потребують усунення та коригування.

Тому, без сумнівів, цінним у науковому доробку авторки є теоретичне обґрунтування та апробація педагогічних умов економічного виховання дітей старшого дошкільного віку у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї, а саме: розробка методики ознайомлення дітей дошкільного віку з елементарними економічними уявленнями; збагачення первинного економічного досвіду старших дошкільників; оволодіння батьками необхідними знаннями, уміннями, навичками економічного виховання дітей у сім'ї.

До позитивних моментів дисертації відносимо те, що дисертанткою розкрито особливості взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї у процесі економічного виховання дітей старшого дошкільного віку.

Загальна динаміка зростання рівнів економічної вихованості старших дошкільників експериментальних груп за кожним показником від початку формування етапу експерименту до його завершення засвідчила помітне збільшення кількості дітей, які належали до високого та середнього рівнів цієї вихованості, й зменшення кількості респондентів, які за результатами констатувального етапу експерименту були віднесені до низького рівня.

Дисертація Дудник Н.А. відзначається новизною результатів дослідження, має практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані при розробці організаційно-методичного забезпечення виховної роботи у дошкільних навчальних закладах, навчально-методичних комплексів (навчальні програми, методичні посібники, науково-методичних рекомендації) до навчальних дисциплін «Дошкільна педагогіка», «Методика ознайомлення дошкільників з довкіллям», «Теорія та методика співпраці з

батьками», а також у системі післядипломної освіти педагогічних працівників. Це свідчить про те, що дисертантка достатньою мірою оволоділа методикою самостійного педагогічного дослідження.

Висновки дисертації достатньо виважені, логічні, достовірні, науково обґрунтовані й відповідають поставленим завданням.

Основний зміст та результати висвітлено у 18 одноосібних публікаціях: 5 – це наукові праці, у яких відображено основні результати дисертації; 9 – це праці апробаційного характеру; 4 – це наукові праці, у яких опубліковані основні результати дисертації (методичні та навчально-методичні посібники).

Кількість та обсяг опублікованих праць переконує в належній апробації та впровадженні основних положень дослідження.

Зміст, результати роботи, основні висновки, викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

Даючи в цілому позитивну оцінку дисертаційному дослідженню Дудник Наталії Аркадіївни «Економічне виховання старших дошкільників у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї», висловимо кілька думок дискусійного характеру:

1. Розкриваючи стан дослідженості проблеми в науковій літературі, бажано було б чіткіше окреслити завдання, які постають сьогодні перед вихователями дошкільних навчальних закладів щодо економічного виховання дітей дошкільного віку.

2. Оскільки економічне виховання старших дошкільників передбачає високий рівень взаємодії всіх членів сім'ї (мати, батько, діти), доречно було б більше уваги приділити гендерному аспекту як у процесі констатувального етапу експерименту, так і на етапі апробації педагогічних умов.

3. На нашу думку, у дисертаційній роботі варто було б повніше розкрити залежність економічної вихованості дітей дошкільного віку від умов соціального середовища.

4. У дисертації доречно було б розкрити аспекти забезпечення наступності в діяльності дошкільного навчального закладу та початкової школи у вирішенні проблеми економічного виховання старших дошкільників.

Загальний висновок

Вказані зауваження та побажання не мають принципового характеру і не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку роботи, яка є самостійним завершеним дослідженням, а отримані результати роблять вагомий внесок у теорію і методику виховання.

Таким чином, за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного і кількісного аналізу, рівнями новизни і значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики дисертаційна робота Дудник Наталії Аркадіївни «Економічне виховання старших дошкільників у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї» відповідає вимогам МОН України щодо кандидатських дисертацій та п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету педагогіки та психології,
доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Л. В. Яценко
Підпис
Засвідчую
Нач. ВП
Л. В. Яценко